

політичного бачення та політичної волі української влади, підкріплені всеосяжними і взаємоінтегрованими програмами реформ у секторі безпеки.

**Іванов А.В.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
здобувач кафедри кримінології
і кримінально-виконавчого права**

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КООРДИНАЦІЇ У ЗАПОБІГАННІ ПОДАТКОВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ (КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

Відповідно до ст. 10 Закону України "Про прокуратуру" Генеральний прокурор України та підпорядковані йому прокурори координують діяльність з питань протидії злочинності і корупції органів внутрішніх справ, служби безпеки, податкової міліції, митної служби, військової служби правопорядку в Збройних Силах України та інших правоохоронних органів. На виконання положень Закону та з метою підвищення координаційної ролі прокуратури було затверджено Наказ Генеральної прокуратури України "Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією" від 4.05.2012 р. У ньому закріплено, що одним із критеріїв оцінки координаційної роботи прокуратури слід вважати підвищення ефективності профілактики злочинів. Отже, запобігання злочинності в різних сферах, у тому числі й оподаткуванні, є невід'ємною складовою правоохоронної координації.

Поняття "координація" (від лат. "co" – разом і "ordinatio" – упорядкування) розкривається як погодження дій з метою швидкого та правильного вирішення завдань з мінімальними витратами необхідних ресурсів. Головна мета координації правоохоронних органів полягає у погодженні та упорядкуванні їх спільних дій у боротьбі зі злочинністю, розмежуванні функцій при здійсненні спеціально-кримінологічних заходів. Координація дозволяє сконцентрувати зусилля правоохоронних органів, об'єднати їх в "один фронт" на основі єдиного підходу, покращити взаємодію та порозуміння між ними, усунути дублювання завдань та функцій, ефективно розподіляти час, кадрові, фінансові та інші ресурси у боротьбі зі злочинністю.

Найбільш поширеною формою координації правоохоронних органів є проведення координаційних нарад з питань запобігання і протидії злочинності. Цікавими у цьому відношенні є результати дослідження координаційної діяльності прокуратури, проведеного Т.В. Корняковою. Вченою на підставі аналізу та узагальнення 300

матеріалів координаційних нарад було визначено ряд недоліків правоохоронної координації. Зокрема, зазначається, що коло учасників координаційних нарад тільки у 65 випадках обмежувалось керівниками правоохоронних органів у "традиційному" сенсі (прокуратура, податкова міліція, органи внутрішніх справ і служба безпеки). Лише в окремих нарадах брали участь представники інших органів (податкових інспекцій (78), митної служби (69), прикордонної служби (26) та ін.). Поряд з цим, вченою вказувалось й на інші недоліки нарад, що пов'язуються не лише зі складом їх учасників, а й колом обговорюваних питань, змістом та формою винесених рішень, визначенням відповідальних за їх практичну реалізацію тощо. Наведені узагальнення безперечно мають наукову та практичну цінність, у тому числі й у запобіганні податкових злочинів, проте вони стосуються проблем координації у протидії злочинності загалом, а тому потребують поглиблення, розвитку, а можливо уточнення та перегляду, крізь призму нашого дослідження, аналіз проблем координації запобігання податкової злочинності.

З метою з'ясування існуючого стану координації правоохоронних органів у боротьбі з ухиленням від оподаткування як особливим видом злочинності, визначення проблем та шляхів їх вирішення, нами було вивчено ряд матеріалів координаційних нарад різного рівня, зокрема Дніпропетровської та Харківської областей. У результаті проведеного аналізу можемо зробити такі зауваження.

По-перше, тривалий час не проводились вузькопрофільні координаційні наради, спеціально присвячені запобіганню та протидії податковій злочинності, що є неприпустимим з огляду на стабільно високий її рівень у зазначених регіонах. Наприклад, у 2012 р. прокуратурою Дніпропетровської області було проведено 4 координаційні, у тому числі 3 міжвідомчі, наради з керівниками правоохоронних та контролюючих органів області, жодна з яких не була спеціально присвячена проблемам додержання податкового законодавства. Зокрема, проведені наради стосувались протидії злочинам у бюджетній та природоохоронній сферах, запобігання бездоглядності, шкідливих звичок та правопорушень серед дітей тощо. Проблеми боротьби з податковими злочинами звичайно піднімаються на обласних координаційних нарадах, проте переважно в контексті інших обговорюваних питань, зокрема корупції в системі ДПС України, недотримання бюджетного законодавства тощо.

У свою чергу, під час проведення координаційних нарад міського та районного рівнів проблеми протидії податковій злочинності також далеко не завжди включаються до порядку

денного. Якщо ці питання на нарадах і обговорюються, то найчастіше обмежуються слідчою діяльністю податкової міліції, її показниками та ефективністю, не враховуючи проблем усунення причин та умов, запобігання ухилення від оподаткування. Зокрема, на засіданнях не обговорюються проблеми взаємодії у проведенні правового та кримінологічного інформування, культурно-виховної роботи та інших важливих напрямків запобігання злочинності. Гіперболізація репресивної складової у боротьбі з податковою злочинністю з однієї сторони свідчить про залишки ще сумнозвісної практики "гонки за показниками", які розглядаються як основний критерій ефективності роботи, а з іншої – про явну недооцінку запобіжної складової координації, превентивної протидії злочинності загалом.

По-друге, рішення координаційних нарад або взагалі не містять пропозицій з протидії податковій злочинності або найчастіше вони мають абстрактний характер, є не конкретними та поверхневими (наприклад, рекомендується "проаналізувати ситуацію та вжити необхідних заходів", "усунути причини та умови порушень у сфері оподаткування", "продовжити роботу по реалізації комплексної програми протидії", "підвищити результативність розслідування кримінальних справ щодо незаконного відшкодування ПДВ", "виключити випадки безпідставної відмови у порушенні кримінальних справ" тощо). Подібні пропозиції скоріше схожі на "плакатні" заклики, ніж на кримінологічні заходи, що переслідують конкретні практичні цілі. Як справедливо підкреслює В.В. Голіна, абстрактність та декларативність заходів (типу "усунути причини та умови злочинності") дискредитує саму ідею запобігання злочинності, робить заходи практично формальними, безпредметними та далекими від виконання.

По-третє, іноді міжвідомчі координаційні наради виходять за межі власних повноважень та фактично перетворюються на керівний директивний орган на чолі з прокурором. Окремі рішення нарад написані категоричною мовою, сприймаються як розпорядчий прокурорський документ, в якому органи прокуратури не рекомендують, як це має бути при координації, а наказують податковій міліції та іншим правоохоронним органам вжити тих чи інших заходів. Це суперечить сутності та принципам координації, применшує роль та самостійність податкової міліції та інспекцій як провідних органів у боротьбі з податковими злочинами, як наслідок призводить до змішання компетенції та порушень закону. Відповідно ж до ст. 19 Закону України "Про прокуратуру" прокуратура не має права підміняти органи відомчого управління та контролю і не втручається у господарську діяльність, якщо вона не

суперечить закону.

Крім того, існують певні недоліки й щодо кадрового складу міжвідомчих нарад. У ряді випадків на засіданнях присутні не перші особи податкової міліції чи ДПС області, а їх заступники, які, як свідчить практика, найчастіше не бажають брати на себе відповідальність, проводять ці наради споглядаючи, безініціативно, не пропонують змін до порядку денного, наприклад щодо питань боротьби з податковою злочинністю, не піднімають нагальні для регіону проблеми тощо. Вважаємо, що це є проявом формального підходу до правоохоронної координації, недооцінки її потенціалу, можливостей та переваг.

Підсумовуючи, зазначимо, що координація правоохоронних органів у протидії податковим злочинам є невід'ємною складовою роботи прокуратури. Розв'язання ж координаційних проблем слід розглядати як важливий напрямок вдосконалення всієї системи запобігання податковій злочинності. У цьому сенсі можна лише вітати прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури" від 18.09.2012 р., який поряд із вирішенням інших питань спрямований на вдосконалення координації правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю.

**Івасишин Т.М.,
Національна академія Служби безпеки України,
к.біол.н., ст. викладач**

ІНФРАЧЕРВОНА МІКРОСПЕКТРОСКОПІЯ В КРИМІНАЛІСТИЦІ

Використання інфрачервоної мікроспектроскопії дало сучасній криміналістиці нові можливості. Так, методи мікроспектроскопії потребують для аналізу невеликої кількості (близько пікограма) досліджуваного зразка. Найважливіше, інфрачервона мікроспектроскопія – це неруйнівний метод. Такі переваги роблять інфрачервону мікроспектроскопію оптимальним засобом дослідження зразків, що доступні в обмеженій кількості, наприклад, речових доказів у суді. За допомогою інфрачервоної мікроспектроскопії можна досліджувати волосся як специфічний вид речових доказів.

Волосся – це один із найпоширеніших типів слідів, що виявляються в місцях вчинення кримінального правопорушення. Оптична мікроскопія використовується для встановлення можливості походження невідомого зразка волоса від відомого джерела. Якщо встановлені за її допомогою окремі ознаки волосся доповнюються інформацією про його хімічний склад, можливість зіставлення невідомого волоса з відомим джерелом суттєво